

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 55. ANULU XVI.

Sabiu, in 11/23 Iuliu 1868.

Telegrafulu esse de doue ori pe septemana : joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era peo jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru prinu, si tieri straine pe unu anu pe 1/2, anu. 6 fl. v. a.

Inscratielo se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2. cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2. cr. v. a.

Politica practica in „Kolozvári Közl.”

Articululu nostru din nr. 51 „Ierasi politica“ facu impressiunea unui simtiementu m-est catu asupra lui „Kol. Közl.” (nr. 83.) Acesta se bucura si se si intristezu deodata de articululu nostru.

„K. K.” dice ca reprivirea istorica din acelu art. e forte plina de invetiatura; insa e forte superatu pentru ca reprivirea nostra o amu inceputu tocm'a cu cucerirea tieriloru acestora din partea lui Traianu. Dara si mai cu greu ia cadutu, pentru ca amu facutu amintire de uniunea celoru trei natii pre carea o amu aretatu, ca si cum ea aru fi tinutu pre romani in jugulu nationalu si confessional. Dice ca trebuia sa scimu, si de siguru scimu, ca uniunea aceea o a facutu nobilimea cu sasii si cu secuii spre suprimarea rebeliunii iobagiloru si spre apurarea drepturilor loru feudale, ce erau atunci in tota Europa. Pentru ce dara o distingemu ca pre unu ce indreptatu numai asupra romaniloru si rupemu ranele de nou? de ore-ce o politica practica trebuie sa se cugete de vindecarea raniloru celoru noue si sa se ferescu de atitierea animositatiloru nationale.

Mai departe dice ca nu „e convenabilu si nu e cavalerescu“ sa accentuamu ca mai amu multu de castigatu pre terenulu nationalu, si din acesta cauza afla ca instructiunea ce o amu datu romaniloru e unilaterala, si ca mai bine era deca se spunea ceea ce mai e inapoi de castigatu, in detaliu, si cu fundamentu s. a. m. d.

Mai intaiu i multiamimu lui „K. K.” pentru recunoscintia ce ni-o arata indata la inceputu in articululu seu si accentuamu impregiurarea acest'a. anumitu, pentru ca sa veda sinouru, ca deca articululu era plinu de relele ce i le atribue in urma, nu putea se fia si bunu si plinu de invetiatura.

Catu e pentru Traianu, noi nu amu vrutu sa damu aripi ultraistiloru, dupa cum dice „Kol. Közl.”, ci noi amu consideratu insemnetatea pozitiei geografice. Apoi acesta insemnetate nu se pote ilustra din istoria cu nici unu exemplu asi de bine ca cu Traianu, pentru ca din tote strategiile, cate le aflamu dela elu incece, nu mai vedemu pre nime, carele se fia sciutu pune pretiu pre acea situatiune.

Pentru amintirea „uniunii“ coloru trei natii in desiertu se supera Kol. Közl., din cauza, ca ori cum se va lua lucrulu rezultatulu este ca legislatiunea tranna de mai nainte a eschisu pre romani, ca natiune si ca religione din barierele sele. Mentianarile cari se facu in articuli respectivi de legi, citati de mai trei decenii de atatea ori, e necontestabilu, ca a fostu indreptatu asupra romaniloru, pentru ca in acei articuli se dice espresu; „noba az o l a h n a t i o etc si de alta parte va sci Kol. Közl. ca ungurii, si sasii iobagi, tocm'a prin maiestrit'a constitutiune separata pentru Transilvania, inca din timpiloru regiloru, prin religionele loru declarate mai tardiu de recepte, aveau o porta deschisa de a se face omeni liberi, precandu romanulu nobilu, carele politicesce avea drepturi, i se denegau pentru confessiunea sea religionaria. Si apoi deca intilegea mai bine ceea ce amu fostu scrisu noi, „Kol. Közl. vedea, ca noi amemu de a face cu noi in sine, aveamu de a areta diferenti'a pozitiei politice a romaniloru din Transilvania si a celoru din Ungaria, in trecutu si in presente: amu istorisitu mai multu cele intemplate.

A ascunde adeverulu istoricu aru fi o crima catra vitorulu nostru in genere, aru fi a ascunde ranele spre a nu se pute vindeca. Bunetatile trecutulu, deca sunt, precum si erorile aceluia, au sa fia intru asemenea materialu de invetiatura pentru noi cei ce amemu parte la pregatirea vitoriu-

lui. Si cumca amemu, si romani, si unguri, si sasii si toti cati locuimu in acestu coltiu de Europa, destulu de invetiato, ne documenteza chiaru prezentulu, carele ne afla seraci si fara cultura, inapoi a altoru popore europene, din cauza ca trecutulu nu s'au folositu spre a ne intielege si a conlocra impreuna, pentru ce e mai naturalu, pentru fericirea nostra comuna. Fantome mari in capulu unora au adusu de multe ori nefericiri mari pre capulu turturora, si astadi se vede ca inca nu ne putemu de-bata de acesta miseria, pentruca indata ce esprima cineva o dorintia de a fi in vitoriu respectatu fratiescu, se nascu temeri si resintiuri si aceste mai sunu nutrite si de prepusuri.

Nu intramu in tote amenuntele celoru ce s'au scrisu din partea diariului „Kol. Közl.” in urma articululu nostru citatu, ci i adacemu aminte de recunoscerea sea propria unde dice, „ca recunoscemo si noi ca dorintiele nationalitatiei romane inca nu sunt pre deplinu indestulte prin egal'a indreptatire dela 1848“, si intrebamu ca dupa o astfelu de martorisire, mai pote-ni-se face imputarea: „ca nu e convenabilu si cavalerescu“, deca dicemu „ca amemu multu inca pana sa fimu satisfacuti in drepturile ce le credemu necesarie spre a fi egali cu natiunile colcutorie“?

Dupa propri'a martorisire a lui „Kol. Közl.” credemu ca imputarea de mai susu numai are locu si nu mai pote fi vorba nici de unilatera-litate, dupa cum vrea sa ne caracterizeze articululu, pentruca notiunea „egala indreptatire, si notiunea „nesatisfacere pre deplinu“ a egalei indreptatiri lamurescu pretensiunile romaniloru, din destulu pentru ori-ce omu politicu.

Le altmintrea noi cugetamu, ca deca va fi sa mai vorbimu despre dorintele nostre, aceea vomu ave ocaziune a o face, si inca inainte de deslegarea cestiunii nationalitatiloru, ce nu demultu a promisulu dlu ministru presiedinte a o pune pre tapetu in dieta.

Pana un'a alta noi amu dori loialitate pentru loialitate, caci numai asi re-putemu intielege.

Diet'a Ungariei.

In siedintia dela 14 Iulu in cas'a deputatorulu s'a continuatu desbaterea speciala din siedintia trecuta. Inainte de acest'a referenza presiedintele despre o suplica a comitatulu Carasiului in afacerea padurilor erariale arendate la misce jidovi din Viena pre diece ani.

Presiedintele e de parere sa se tramita hartiile respective la comisiunea de petitiuni.

Babesiu propune ca acesta suplica sa se transpuna la comisiunea de petitiuni cu insarcinarea de a o pertracta afara de sirulu petitiuniloru, ce se si primesce.

In siedintia dela 15 Iuliu dupa autenticarea protocolulu referenza comisiunea centrala asupra incisiunii unoru §§ propusi decatra ministrulu de finantie a se adauge la legea despre timbre si tacse.

Acesti §§, determina mesur rea tacseloru si adeca a sieptediecea parte din darea fonciaria la pamenturi si a seasediecea parte la case. Comisiunea face propunerea ca ce numeri sa li se dea acestoru paragrafi.

Mai departe se continua desbaterea despre legea dupa care are a se scoate darea, carea se continua sb-

in siedintia dela 16 Iuliu, dupa ce presiedintele face casei cunoscutu, ca a so-itu din Peciu o reprezentatiune din partea alegatoriloru lui I r a n y i.

In siedintia acest'a se desvolta o desbatere mai indelunga a carei origine se reduce la o propunere a lui Col. Tisza in sied. de alalta eri. Propunerea lui Tisza parcede dela presupunerea ca prin

proiectulu de lege respectivu se submineza a u t o n o m i a comitatelor.

In siedintia dela 17 Iuliu dupa autenticarea protocolulu siedintiei trecute, presiedintele presenta scrisorile incurse, cari se indruma la comisiunile respective, apoi anuncia, ca d. Macelariu are sa faca o interpelatiune catra ministeriu.

E l i a M a c e l a r i u : Mi-luau voia a cere cuventulu, pentru a indrepta, in numele meu si alu mai multoru consoti, o interpelatiune catra intregulu ministeriu, ca catra guvernulu responsabile ungurescu. Intr'aceea inainte de a o face acest'a, fia mi iertatu, onor. casa, a permite o observare modesta.

Onorata casa! Voiu incerca a vorbi unguresce, de-si — firesce cu aprobarea onoratei case — cu ajutorulu acestei harthii. Asia e — supunendu-mesilei — voiu vorbi unguresce parte pentru aceea, ca sa nu umbl. ca in anulu tr. 7 Martiu candu, pre basea lezei aduse pre calea cea mai constitutionala si intarita de Maiestatea Sea, amu voitu sa me folosescu de dreptulu celu mai naturalu, adeca de dreptulu usuarei limbei mele materne, dara durere, onorat'a casa m'a amutiu; iera de alta parte pentru aceea, pentru ca sum silitu a recunosce, ca de acelu dreptu nu me potu bucura in presinte, fiindu ca legea aceea, care a servitu atunci de garantia, prin determinatiunea pre inalta dela 20 Iuniu a. tr. — de-si nu pre cale constitutionala, ei pre calea ordinatiunei — s'a scosu din valore, s'a stersu; s'a stersu pre harthia, insa din inim'a natiunii romane nici odata! (Sgomotu cumplitu, presiedintele suna clopotielulu admonieza pre vorbitoriu.)

Intr'aceea, vorbindu unguresce, trebe se insemnu, ca din acest'a a-si voi a abdice pentru totdeun'a, nice de independenti'a patriei mele, nice de dreptulu usuarei limbei mele materne. — Nu, pentru ca nu e pre lume putere, care sa me pota despoia de acea firma convngere, ca drepturile natiunii mele nu sunt pierdute pentru totdeun'a, si ca acele-a, acusi seu mai tardiu, si voru castiga valore, pentru ca ce se iea pre nedreptulu si fara invoire comune, acea nu este pierdutu nici odata. (sgomotu)

Premiendu aceste-a, me intorca la obieptulu, despre care voiescu se interpelezu pre intregulu ministeriu. (S'audimu)

Onorata casa! Amu informatiune secura din Transilvania, ca in urmarea unui procesu de presa, intentatu contr'a lui Iacobu M u r e s i a n u, redactoru alu foiei politice „Gazeta Transilvaniei“, ce apare in limba romana in Brasiovu, si directoriu alu gimnasiulu rom. cat de acolo, locuintia acestui-a s'a calcatu (scrutatu), si ca atatu elu, catu si mai multi canonici metropolitani si profesori din Blasiu, s'au citatu inaintea tribunalulu scaunulu Muresiulu (Aprobare sgomotosa) si ca, pun urmare, din partea organeloru guvernulu ungurescu respundictoriu. si pote din ordinatiunea acestui-a — spre cea mai adenca dorere si vatemare a natiunii romane — se face incercare, pentru a deschide mai multoru barbati destinsi si stimati ai natiunii romane, calea care conduce la temntia.

Motivulu acestei proceduri teroristice, — carea nu se pote justifica nice din punctulu de vedere alu legiloru positive, cu atatu mai putienu din punctulu de vedere alu unei politice sanetose — dupa cum se dice, este publicarea cunoscutulu pronunsiamentu din Blasiu, care l'a facutu intieleginti'a de acolo, cu ocaziunea maialulu tienutu in Blasiu la 15 maiu a. c.

O. casa! Amu servitu in decursulu mai multoru ani la tribnala, si asié me rogu, sa nu creda nime, ca sulevandu o intrebare se decida tribunalulu, dora a-si voi se preocupu acest'a decisiune si se alterezu nega-

pendința judiciară; — nu, nici decăt, pentru ca și în însuși recunosc, ca de o administrațiune legală a justiției numai acolo pot fi vorba, unde nedependința și libertatea procedurii judeciare este ascurată; ci o aduce înaint, o. casa, pentru ca această cestiune momentosă are o însemnatate politica de o importantia forte mare, care, asié mi se pare, ca guvernul séu nu o cunósce, séu déca o cunósce nu asié precum este ea în adeveru.

Nu voiescu a me demite la o detaiare mai de aproape a pronunțamentului, pentru ca cred ca toti lu-cunósce, atá'a înse cutezu a afirmá, ca ar' fi forte mare retacire a crede, ca acele trei postulate, cari le cuprinde și din cari unulu este mai dreptu de cátu celalaltu, ar' fi numai productulu unoru nemultiamiti songurateci și ca acelea n'ar esprime postulatele întregii natiuni romane, dicu ale i n t r e g e i n a t i u n i, pentruca exceptiunea o atátu de mica, în cátu déca ar' voi cine-va s'o número pre degete, abia ar' avé lipsa de ambe manile. — Si afara de aceea, ar' fi tristu, forte tristu lucru, ca într'unu statu constitutiunálu sa nu se pota esprime nici astfelu de postulate, cari s'au recunoscutu de drepte și legali chiaru și din partea pré'nattului trouu, prin atáte și atáte rescripte pré'nalte; și inea cu atá'a mai tristu, cu cátu în acelu pronunțamentu nice cu unu unicu euentu nu se dfee, ca validarea postulatelor, ce cuprinde. sa se încerce afara de calea legale; ci chiaru din contra, s'au conceputu și adresatu guvernului pre langa expresiunea fidelitáti neclatite catra Domnitoriu și a iubirei fratiesci catra celelalte natiuni colocutiore.

— E dreptu, si eu recunosc, ca pronunțamentulu din cestiune trage la indoieia legalitatea uniunei din 1848; dara déca acést'a e crima, si déca acést'a este tota crim'a pentru care cei mai susu amintiti s'au luat sub cercetarea criminala, atunci nu numai acei-a, cari au suscrisu séu au primitu acelu pronunțamentu, ci cáti romani suntu în Ungaria și Transilvania, ba inea și una parte mare și energiósá a natiunei sasesci din Transilvania, inea ar' cadé în acea crima.

Despre fratii sasi amu afirmatu numai aceea, despre ce sum convinsu, si ce au marturisitu ei insi-si la tota ocaziunea si mai vertosu în diet'a din Sabiu, si adeca toti deputatii si regalistii sasesci — afara de unulu — si asiá repetiescu, ca aceea ce am disu, e, dupa intima mea convingere adeveratu. Sciu eu si aceea, ca mai multe municipie sasesci au tramesu on. ministeriu adrese de incredere; sciu si aceea, ca mai multi d'ntre bárbatii primari si guvernului de acumu fura destinsi prin denumirea lorú cá cetatiani onorari; în fine inea sciu si aceea, cátu pondu sepóte atribui astoru distinctiuni, mai vertosu déca consideru, ca asemeni adrese au capetatu în guvernulu cadutu, de atari distinctiuni s'au bucuratu si Bach, Schmerling, Koller=Stadler, Grim, Urban si alti.

On. casa! Nu voiescu, ca din incidintele acést'a se insiru defectele numerose si esentiale ale I art. din a. 1848, cari defeste, considerándu dreptulu publicu alu Transilvaniei, si judecándu din punctulu de vedere alu moralitáti, facu din articulu acést'a ori-ce alta, numai nu lege justa, onesta, si oblegatoria, — ci rezervándu-mi acestu dreptu, me tinu de detorintia fatia cu mandantii mei si scump'a mea patria, a dechiará pre fatia si cu acea sinceritate, ce totu patriotulu credintiosu detoresce patriei si consciintiei se, — a dechiará, de si nu în numele natiunei romane, cá-ci la acést'a n'amu dreptu, dar' ca fiulu ei credintiosu: ca natiunea romána nu e amica uniunei precipitate din 1848, si nu o considera cá legala.

Asiá e, on. casa, pentru románii transilvaneni uniunea nu e alt'a decátu eflusulu fortiei, vatemarea cea mai adenca si mai simtibila a onórei natiunei, ba inea mai multu decátu acést'a: o s e n t i n t i a d e m ó r t e, si la ascultarea acestei sentintie e neposibilu a tacé, acést'a aru fi contr'a naturei. (Frematu, strigári; Asiá ce-va nu se póte suferi. Presiedintele se indrepte pre vorbitoriu la ordine)

Presiedintele: Me vedu silitu a atrage atentiunea dlui deputatu, ca noi ne-amu adunatu sub scutulu legiloru nóstre si suntemu oblegati a ne si sfatui dupa ordinatiunile acelor'a, a ne conformá dupa densele si a le respectá. Espectatiunile dlui deputatu se opunu respectului cuvenitu legei. Atragendu-i atentiunea dlui deputatu la rogu, cá sa aléga mai bine cuvintele în predarea sea, cáci altmintrea în puterea ce mi-o da regulamentul voiú fi necesitatu a rugá ca-

s'a, cá sa denege dreptulu de a vorbi mai de parte. Postesce dle a continuá.

Aduceti-ve bine aminte, d-loru! ce a respunsu natiunea magiara în 1849, cându forti'a, prin constitutiunea martiala, stersé pre natiunea magiara din sírulu natiuniloru viue si nedependinti, si facu, sa incete tier'a a esistá cá atare; séu cu alte cuvinte, cându dícea puterea: Tu trebuie sa mori! Óre nu respondea: „Ba, eu vréu sa viezu, si mai de graba facu, ea péra acea putere, care vrea sa-mi iee viét'a?!“

Presiedintele. Odata amu chiamatu pre dlu deptatu la ordine; de a dóu'a óra i atragu atentiunea, ca déca nu se póte acomodá legiloru, voiú rugá cas'a sa-i detraga cuventulu. Cu acést'a dara mai atragu odata atentiunea dlui deputatu; altmintrea voiú rugá cas'a sa decida.

M a c e l a r i u. Sa-mi fia permis a-mi motivá interpelatiunea (Acést'a nu e motivare).

Presiedintele. Nu te impedece în acést'a nimenea, numai expresiunile d-tale sa nu lovésca în lege.

M a c e l a r i u. Asiá credu ca nu lovescu.

Acum totu acea natiune, care pre tempulu acel'a a respinsu cu atá'a resolutiune sentintia de mórté enuciata în contr'a ei, — acum o natiune abia de 5 milióne adreséza totu acele cuvinte cátra natiunile nemagiare de 11 milióne de suflete, si acestor'a sa nu le fia iertatu a dice nici atá'a: „Fratiloru! si noi vremu sa viám, si noi ne iubimu patria si natiunea nóstra?!“

A pretinde acést'a, dniloru, în secululu alu XIX, aru fi atá'a cátu a se opune spiritulu tempului; la asiá ce-va natiunea romána nu se va dejosí nici odata.

Asiá esplica si considera natiunea romána uniunea din 1848, si repetiescu, privésca-se acést'a cá crima séu cá merit, nu se póte atribui pronunțamentulu, acést'a e înradacinata în inima natiunei románe. La acést'a n'a fostu si nu e de lipsa nici o agitare, nici o iritare. — Si apoi nu numai románii suslinu, ca art. de uniune din 1848 n'are putere de lege, si prin urmare Transilvania e tier'a nedependinte, — acést'a s'a disu de atátea si atátea ori în pré inaltele rescripte; bá chiaru în a. 1848 uniunea Transilvaniei cu Ungaria s'a enuciatu numai în principiu, si asiá cut'zu a dice, ca tocmai on. guvernul e caus'a, ca exista inea atátu de mare diferentia în pareri despre nedependintia Transilvaniei, pentru ca n'a substernutu nici pána în diu'a de astadi proiectulu de lege pentru esecutarea uniunei.

Nu pentru legalitatea acelui articulu de uniune amu intratu noi deputati románi din Transilvania în sal'a acést'a. — afara de unulu si acést'a e deputatu Iosifu H o s z u, (Vivate frenetice din tóte pártile) — bine, d-loru, si eu dicu: sa traiésca, sa traiésca, cá sa póta gustá ameraciunea decepțiunei (amagirei) — nici n'amu venitu noi aici, cá sa cersimu o bucatura de páne, precum credu multi în cercurile mai inalte, — ci amu intratu aici din supunere cátra Maiestatea Sea domnitoriuulu nostru, mai departe amu facutu acést'a, pentru cá sa dámu dovéda reprezentantiloru natiuniloru surori, ca nu vremu, se perdénu nici una ocaziune pentru contielegerea pacinica, — dar departe de totu cugetulu, ca prin exercerea acestui dreptu restrinsu se stírbimu nedependintia Transilvaniei.

Altcumu pota asigurá pre on. casa, antipathi'a contr'a uniunei din a. 1848 nu se póte atribui nici vre-unei stáruintie neloiale, nici antipathiei contr'a natiunei magiare, nu, repetu, nu, ba potu dice, ca natiunea romána regretéza adencu, ca guvernulu de acum (celu din Vien'a, ca si celu din Pest'a) în locu de a recunósce adeveratele sale interese, si în locu de a se stradui, ca prin indestulirea natiuniloru nemagiare, respective negermane, se castige simpatiele acestor'a, cari facu puterea fia-cáruí guvernulu, — în locu se fia dreptu cátra natiunile nemagiare si negermane, partinescu politic'a nefericita si aristocratica a poloniloru, care aspirá dupa egemonia si erá mai aplecata spre ori ce, de cátu se recunósca si indestulésca pretensiunile drepte ale fratiloru lorú ruteni si rusi, — stare politica, care nu-si cauta g rantiele nedependintiei sale în libertatea comuna a natiuniloru, ci în conctiuni straine si în apesarea altoru natiuni.

Acést'a e politica guvernului de acum, cá magiarii si companistii lorú din Vien'a din colo de Lait'a, se apese pre celelalte natiuni, eu inea nu credu, ca prin acést'a imperiulu austriacu-magiaru

se devina când-va tare si potinte, ceea ce se póte numai prin indestulirea drépta a tuturor natiuniloru, ce dorescu din inima curata.

Cu acést'a mi-ieu libertatea a depune interpelatiunea anuciata pre mes'a on. case, recomandándu-o atentiunei si consideratiunei ministeriului si a on. case.

(Va urmá.)

Cuventarea deputatului Mateiu Papp Grideanulu tinuta în sedintia din 26 Iuniu a. c. în diet'a din Pest'a. *)

Onorata casa! Prin §-ulu alu 12 din legea relativa la darea spirituóseloru, care s'au cetitu eri definitivu, se concede locuitoriloru de pre pámentulu secuescu, ca pentru inlesnirea tinerei vitelorú preste iérna se férba vinarsu cu caldári mai mici, din materiale, care contiú în sine faina.

Pre cându s'au pertractatu proiectulu acést'a de lege în sedintia sectiunála amu facutu unu proiectu de decisiune, cá favorisarea acést'a sa se estinda si preste districtulu Fagarasiulu, acestu proiectu inea s'a modificatu într'acelu, ca concessiunea despre ferbera de vinarsu în caldári mai mici sa se estinda preste toti locuitorii tierci; ajungendu acestu proiectu de lege pre mes'a dietei m'a notitu acea sperantia, ca acestu beneficiu se va estinde nu numai preste pámentulu secuescu, dara preste toti locuitorii tierci, s'a întemplatú inea ca proiectulu acést'a de conclusu s'a respinsu la votisarea definitiva si pentru aceea eu n'amu pututu face în momentulu acel'a iérasi propunere, cá concessiunea sa se estinda eschisivu, preste districtulu Fagarasiulu. Onor. casa! eu nu voiu si nici n'amu dreptu a ataca o lege déjá adusa, de si aceea nu e inea sanctionata, dara precum are fiesce care deputatu asiá si eu amu acelasi dreptu cá se propunu estinderea unu beneficiu, — nu numai cá sa se cuprinda într'o lege de nou adusa, ci si a aceluasi, care s'aru cuprinde în vre-o lege mai vechia — si preste aceiasi locuitori cari suntú eschisi din usuarea aceluasi beneficiu.

Pentru aceea eu dreptu potu pretind cá sa se estinda concessiunea din legea adusa despre darea spirituóseloru si preste locuitorii din distr. Fagarasiulu.

Locuitorii districtulu Fagarasiulu suntú; atátu cu privire la obiceiurile si drepturile lor vechi, cátu si cu privire la purtarea servitiului militarésu si alte greutáti, apoi si cu privire la natura loculu si sterilitatea pámentulu într'aceá stare si sórte sinistra ca si locuitorii de pre pámentulu secuescu;

Deci déca s'a respinsu proiectulu de conclusu generalu, pentru aceea locuitorii districtulu Fagarasiulu nu potú fi eschisi dela usuarea beneficiulu votatu pentru secui.

Déca beneficiulu acést'a decisu pentru secui contine în sine o asiflu de concessiune, prin care erariulu are ceva dauna, atunci dreptatea aduce cu sine, ca si locuitorii acei'a, cari suntú de o stare si sórte cu secui, se sa impartásiesca din beneficiulu acel'a.

Déca inea acést'a concessiune nu contine în sine unu astfelu de beneficiu, care ar-fi spre daun'a erariulu, — de care nici eu nulu consideru, pentruca usuarea aceleiasi concessiuni se permite nu pre responderea unei contributiuni si asiá erariulu nu face nici una jertfa, — atunci cu atá'a mai vertosu aduce dreptatea cu sine, cá concessiunea acést'a se se estinda si preste celalalti locuitori.

Onorata casa, mai e o cauza si mai ponderósá, si aceea este, ca pre cându pre pámentulu secuescu cu putina exceptiune locuiescu secui, pre atunci în districtulu Fagarasiulu cu o exceptiune mica locuiescu románi.

Deci dara, déca secui se impartásiescu de concessiunú iéra románii nu, atunci cáta ansa se da spre jelbe plansori si neintielegeri, sum datoriu a aminti acést'a din sentiula datorintiei mele fatia cu tramitatorii mei dara suntú datoriu si onóratei case cu aceea cá se nu se póta aduce mai tardiu acea escusare inainte, ca impregiurarea acést'a on. case n'a

*) De-si s'a întârdiatu publicarea acestei cuventári, totusi spre informarea publiculu sedusu prin rapórtile cele tendentióse ale unoru foi ne vedemu provoati a publicá acést'a cuventare si propunere, din care se vede lamuritu, ca facendu-se la ordinea dilci o propunere în sensu mai largu, ablegatulu Fagarasiulu nu o a pututu conturbá cu o propunere restrinsa numai la acestu districtu, ci numai dupa ce propunerea aceea mai largá facuta în favórea întregii tierci, a cadutu, a cercatu cu propunerea în favórea comitentiloru sei. Nota coresps.

postu cono enta; Apoi de ore-ce onorat'a casa trebuie se purceda din principiul dreptatii, dreptatea nu trebuie perduta dinaintea ochilor, pentru ca o lege adusa fara respectarea dreptatiei n'are nici o putere morala.

Pentru acea asternu acestu proiectu de concludu, dinpreuna cu consocialu meu deputatu cu acea rogare, aiba bunatate on. casa a orendui pertractarea si apoi o decide in sensul petiului dechiaratu in acel'a-si proiectu.

Proiectu de concludu.

Luandu in consideratiune, ca prin §-lu alu 12a din legea despre darea spiritușelor adusa si eri definitiv votisata, se concede locuitorilor de pre pamentulu secuescu, ca pentru inlesnirea tineriei vitelor preste ierna se ferba vinarsu in caldari mai mici din materiale, care continu in sine faina;

Luandu in consideratiune, ca locuitorii districtului Fagarasiului sunt, — atatu cu privire la obiceiurile si drepturile lor vechi, catu si cu privire la purtarea servitiului militareșcu si alte greutati, apoi si cu privire la natura locului si sterilitatea pamentului intr'una stare si sorte sinistra, ca si locuitorii de pre pamentulu secuescu;

Luandu in consideratiune ca proiectulu de decisiune, care sa facutu in unele sedintie sectionale, concessiunea susu atinsa sa se estinda preste toti locuitorii tieriei, preste tota sperantia, sa respinsu la votarea definitiva, cu ocaziunea aceea altu proiectu de concludu eschisivu pentru districtulu Fagarasiului nu sau mai potulu face inainte de votisare;

Deci din punctu de vedere a dreptatii si a vasei onoratei case, si dupa votare se pune pre masa onoratei case urmatoriulu proiectu de decisiune.

Onorat'a casa aiba bunatate a orendui pertractarea asup'r'a acelui'a-si si a decide:

Concessiunea din §lu 12 din legea referitória la darea spiritușelor se estinde si peste districtulu Fagarasiului.

Din Comitatulu Huniadori 1868.

In zilele aceste visita Ilustr. Sea Domnulu consiliariu scolariu Dr Pavelu Vasiciu scólele din tractulu Dobrei, — in 27 Iunie a. c. face visitare la scól'a capitala din Dobr'a si fiindu tocmai tempulu esamenelor anuale, in acea di s'au si tinutu adeca. diminetri'a cu clas'a I, dupa amedi cu clas'a II, si in 28 cu clas'a III si a IV, decurgerea esamenelor au fostu in ordine, pentru ca Ilustritatea Sea au voitu a se convinge despre tote obiectele inventiamentului cum se propunu, si mai cu sémã la clas'a I esprimandu-se: „in acesta clasa se pune temelia invetiaturii, si deca temeli'a e buna, atunci usioru propasiescu pruncii mai departe“, — nu au avutu nici la unu obiectu a face observare, ca nu este corespondentiu, atatu la propunerile invetiaturilor, catu si la responsurile prunciloru intru tote, ba la tote au aretatu multamire si indestulare. Nu voiu a le descrie tote cum au decursu aceste esamene, destulu disu, ca Ilustr. Sea, catu si publiculu adunatu au fostu multamitu; fiindu de fatia si unu strainu, pre acest'a l'au surprinsu responsurile prunciloru atatu celoru mici de clas'a I, catu si a celoru-lalti din cele-lalte clase, incatu a premiatu pre unii elevi cu bani de argintu.

Dupa esamene au tinutu consultare cu unii membri ai eforiei, cu reprezentantii comunei si cu invetiaturii, facendu intrebare despre scadiemintele si lipsele acestei scoli, i s'au reportatu, precum: 1) edificiuul acestei scoli este in procesu ce-lu porta comun'a Dobr'a cu erariulu (fiscu), 2) precum salariulu invetiaturii comunale de 87 fl. anuale ce s'au capetatu pana la anulu 1861 din fondulu de proventu, de atunci nu s'a mai capetatu, si a 3) despre rugarea eforiei ce s'au facutu in acestu anu, la comitetulu administrativu a fondului de montur'a fostiloru granitieri din I. Reg. romanu din Sibiu, pentru ca si scól'a cap: din Dobr'a se fia impartesita din acestu fondu. (Despre acest'a l'au informatu invetiaturiu Petru Fogarasiu, carele au fostu in persóna la Sibiu si au primitu deslusiri dela D: Capetanu Stejaru ca presedintele acelu comitetu, spunendu ca dela acestu comitetu in 10. Martie a. c. sau asternutu rugarea eforiei dinpreuna comitiv'a la Inaltulu Guvernu, la care Ilustr. Sea au respinsu, ca de acest'a nu are nici o cunoscintia pana acum — dara au promis cu tote aceste astarui catu mai curendu sa se aleptuasca in favorea acestei scoli, pentru ca in intregu comitetulu nu este alta scól'a mai inalta seu asemenea acestei'a). — Sfatui pre antisti'a comunala ca cu orice pretiu acesta scól'a sa se tina si sa grijesca ca

catu aru putea mai curendu a fi in acea pozitiune se aiba si alu 4-lea invetiaturiu, si a tramite pruncii la scól'a ca numai prin scól'a se pote inainta cultura, dicendu: in daru ama fi muli la numeru, si putini la destinderea (?) causei nostre, cari prin semne de lacere suntu in passivitate, necunoscendu-si dreptulu seu. s. a. s. a.

Mai departe dorindu Ilustr. Sea a face o visitare oficiala prin comune la scólele populare. Par. Protopopu fiindu morbosu au ordinatu a insoti la acesta visitare pre Ilustr. Sea Par. Parochu Aronu Ilie din Teiu, acest'a iera din caus'a unui morbu nu au pututu, si asiã l'au insocitu invetiaturiu dela scól'a cap. Petru Fogarasiu.

In tractulu Dobrei pretutindenea in tote comunele s'au tinutu scól'a preste totu anulu, invetiaturii ca acei'a ce suntu chiamati la implinirea datoriei lor, in totu loculu au aretatu ca suntu demni de chiamarea lor, unde pruncii au frecuentatu scól'a regulatu, acolo au fostu si progresu, unde au absentatu, acolo numai cu cei ce au urmatu mai regulatu s'au pututu areta sporiu, iera cu cei negligenti ba. —

Invetiaturii preste totu au aretatu serguintia in chiamarea lor intru invetiaturii asiã si in purtarea oficiului, afara de unele locuri, unde este invetiaturiu si parochulu, cãci singuru unu parochu D. M. din Pintoagu s'au dechiaratu ca unu Parochu nu pote fi si invetiaturiu, de aceea si abdice de invetiaturiu, ca este silitu a dese ori a negligã scól'a avendu multe lipse ca parochu, ori la bolnavi, ori la inmormentare ori alte oficiu-e i-lu impedece, si unu parochu si ca invetiaturiu nu-si pote plini datorii'a sea ori din o parte ori din alte trebuie se fia scadere, *)

Ilustritatea Sea dupa visitarea acestui tractu va face visitare si in tractulu Ilici, mai departe nu ne este cunoscutu, mai face si in tr'alte locuri visitari ori ba, atãta scimu din funte sigura, ca trecendu prin Orescia Sambata in 22 Iunie au facutu si acolo visitare cu care ocaziune, s'au tinutu si esamenele, iusa cu ambe clasele inainte de amedi. —

Acesta visitare pre aici au facutu o impresiune in poporu, si de aru fi de aceste mai dese visitari nu aru strica, ca poporul se veda ca nu numai Protopopulu seu Preotulu locului i siliese a tramite pruncii lor la scól'a, ci acest'a este si ordinatione mai inalta, si ca stapanirea atatu cea bisericcesca catu si cea politiccesca se ingrijesce de cultivarea lor. —

F a g a r a s i u 16, Iuliu 1868.

In 12, Iuliu s'a tinutu esamenulu la scól'a din Bacleanu, aici nu se putea observã care dintre scolari este mai inarmatu, de ore-ce dela celu din tãiu, pana la celu din urma au escelatu in tote obiectele intru atãta, incatu surideau inimile ascultatoriloru vedendu atãta bravura.

Dupa pregatirile aretate potu pasi copii din acesta scól'a la Gimnasiu cu tota sigurantia — se vede ca scól'a este prevediuta cu barbati insulfeti, cari fara obosela s'au luptatu pentru inaintarea ei si acei suntu primo loco: preotii locali si anume Ioane Bursanu sen. si Ioane Bursanu jun.

Nu se pote retaceã mai departe lauda invetiaturii de aicea Nicolau Reitu care in adeveru se vede a fi petrunsu de chiamarea sea.

Dupa aceia a finitu Dlu inspectore parintele Protopopu Petru Popescu prin o vorbire parintiasca si insulfita carea fu urmata de mai multe cantãri bisericcesci si nationale.

Scolarii fora premiați cu cate-va carti si parale, mai toti din partea Dlu vice Capitanu Dragu-

*) Din contra, cu privire la impregiurãrile nostre de fatia, aru fi bine candu preotii, in locu de a fi constrinsi a merge dupa plagu, a sapã in rendu cu alii etc, sa merge in scól'a si sa invetie. Acest'a aru fi o ocaziune mai multu, pentru a se putã calificã in privint'a scientificã si mai departe; cãci de o parte materialicesce aru avẽ mai multe mijloce din care sa si procure cãte o carte din carea sa cetesca si sa inainteze in luminarea sea spirituala si sa marga pasiu de pasiu cu spiritulu tempului, de alta parte, aru fi scutitu de lucrãrile acele cari in instrainãza cu totulu dela celire si dela calificarea cea mai departe si cari fi rapescu cu multu mai multu tempu decãtu orele de scól'a. Dara si tinerimea aru câstiga prin acest'a, pentru ca dupa esperintia ce o vedemu desfãsurãnduse dimaintea ochiloru nostri, afara de ore cate-va exceptiuni, clericii ni dau contingentulu celu mai mare de invetiaturii hanici. Caus'a la acest'a e firesca, pentruca ei au mai multa invetiatura (calificatoriu), decãtu acei ce intra in pedagogia si pre langã acesta clericii inca studieza pedagogia.

sianulu, notariulu supremu de Gremoiu si pretorele Botezanu.

Dane Dómne !!!
Nicolau Poparadu
(adj. pretorialu.)

Pertractarea finale la omorulu din Belgradu.

(Capetu)
Doppa Paulu Radovanovici pasiesce inaintea tribunei judecãtoresci demnulu seu frate Cost'a Radovanovici care cu sange rece au masacratu unu omu, unu principe, ca si candu aru fi avutu de a taia unu . . . ; e mare, uscatu si de structura grosã si scurta, are trasuri neplacute, o fronte mica si doi ochi mari si infocati. E rece ca ghiatia in esteriorulu seu si vorbesce fara frica, si e intru etate de 43 de ani.

Presidintele ii pune intrebãrile obicinuite cari in decursulu diei se repetara mai la toti. La aceste raspunde precisu provocãnduse in fine la marturisirea s'a facuta inaintea comisiunei. Acesta marturisire data de elu se pote resumã in urmatorele:

Mai intãiu nega totu, si numai atunci dedu o martarisire drepta, dupa ce i se representara marturisirele cele incontestabile ale compiceloru sei. Asupra principelui impusca elu in momentul acelu, candu acesta l'u saluta pe elu si pe cei doi complici ai sei, dupa acesta impuscatura urmara unele impuscaturi din revolverele lui Rogici si Marici. Principele se legana si cadu in genunchi; acumu lua Cost'a hanciarulu seu si l'u lovi in capu (publiculu suspina greu, multi plangu, altii striga: bestia! monstru!) si nefericitulu principe pica la pamentu. (Nelinisce mare in publicu.) Acum incepã a masacra cadavrulu lui (toti striga — „omulu draculu!“), pe candu dómna Anc'a se straduiã a apera pe principe cu mânilu sele. Marici tinti asup'r'a ei si intr'onu momentu fu si ea unu cadavru. Trei au participatu la omoru! Cost'a Rogici si Marici, pe candu George (Radova) sta u in apropiere spre a opri pe cei recurenti. Dupa implinirea faptei me intorsei cu Rogici la Belgradu, unde inaintea teatrului celui vechiu ne despartiremu. Ajunsu in odaia mea ascunseiu revolverulu meu intre rufele cele negre, hanciarulu l'u lasai in parcu.

Aratãnduse revolverulu lui Cost'a afirma ca cu acela aru fi impuscatu asup'r'a principelui.

Acestu revolveru fu alui Paulu Radovanovici care l'au fostu cumpertu cu 70 fl Ce se atinge de planulu intregu, apoi Cost'a nu scie cine aru fi fostu urditoriulu. Elu fu invitatu de a intrã in societate carui invitare ii si urma. Cine se aru mai tinẽ de conjuratiune nu scie. Pe elu l'au chieimatu frate-seu George si prin acest'a se fezã cunoscutu si cu Marici si cu Rogici. Elu se insoci cu ei numai fiindca voi a-si resbunã pentru fratele seu Liubomir care erã prinsu. Scrișoria cu cifre, ce se afla la elu fu dela George, candu acest'a erã bolnavu.

Presied! Ce mai aveti de a dice?

Acusat: Nimicu, celu multu ati poté observa deca ati voi, ca acesta marturisire a mea au fostu storsa prin fortia. (Nelinisce in publicu.)

Presied: Negi tu insuti fapt'a?

Acusat: Acest'a nu, eu dicu numai, ca m'au torturatu.

Acum vine alu treilea frate, George, la pertractare. E de 29 de ani, si are unu esterioriu placutu. Infãcișirea s'a cea usiora si pasulu seu celu fara grija, dovedescu de ajunsu lips'a de consciintia.

Presied: Ce aveti de a observã fatia eu pãr'a?

Acusat: De candu mam'a m'au nascutu si de candu me cunosc, amu avutu totu-deuna frati, pe cari ca mai mari i-amu respectatu si dorintia lor au fostu pentru mine o lege; desi sumu celu mai teneru intre ei! (Publiculu: ride.)

Presied. Acesta nu se tiene de lucru, vorbiti la cestiune.

Acucusat: Me rogu de a mi se ceti marturisirea.

Presied. (cãtra secretariu.) Binevoiti aĩ ceti actulu.

Secretariulu (cetesce): „Eu marturisescu a fi fostu in diu'a asasinului in parculu cerbiloru si a fi impuscatu asup'r'a servitoriulu principelui Miãa. Fratele meu Cost'a, Rogici si Marici au impuscatu asupra principelui — cine a vulneratu pe domnișoria Catarina nu sciu.

Eu amu avutu la mine unu revolveru cu 6 trasatori, care mi'lamu fostu cumperatu pe banii mei. Tempulu cându mi'lu amu acuiratu nu'lu potu spune. Tendința mea au fostu, de a mi resbună pentru fratele Liubomir, ce siedeá prinsu. Pe Cósia eu l'amu invitatú, nu elu pe mine. Noi nu ne amu ingrijitu de alt'a, decâtu de omoru. Eu cu Marza-illovici me aveamu bine, fara a fi fostu amicu cu elu. Elu veneá adeseori la fratele meu Paulu, fiindu unu plenipotentiatu de alu lui. Nice nu tagaduescu a fi cumperatu pe banii lui Paulu in Austria trei revolvere si trei hanciare cari mai tardiu se aflara la Marici si Rogici.

Presied: Ce mai ai de a observá?

Acusat: Eu intr'adeveru amu puscatu asupra servitoriului si asupra domnişioarei Catarin'a, in sa fara voia de ai vulnerá, cáci sciámu, ca suntu nesce victime nevinovate. (Risu in publicu.) Eu ti a-si fi potutu omori — ca mi'au fostu destulu de aprópe — in sa nu amu voitú. (Servitoriulu Mita care se aflá de fatia cu mân'a pusa in scandurele, striga: „dar de ce ai impuscatu?“)

Procurorul de statu. Me rogu de a se luá acésta descoperire la protocolu.

Secretariulu o scrie.

Acumu vine inaintea alu patrula frate Liubomir Radovanovici. E de 34½ ani de betranu, de structura indesata, cu unu capu si obrazu mare. Infatisarea s'a arata unu feliu de nepasare nobila. Pentru d'ferite insielacioni ce le au comisú in pracs'a s'a de advocatu, fu osinditu la o prinsóre de 7 ani, dar' si aci continua cariera s'a cea criminala, cáci o lege pentru elu nu sau scrisu nice odata.

Presied. Respondeti la para?

Acusat. Ce ié de a responde? Eu nu amu inrolatu pe nimenea nice amu omoritu pe cineva, si arme nu amu avutu. Sa spuna vre-unulu, ca l'amu sedusu? Ca li amu scrisu lui Paulu o epistola cifrata, acésta e dreptu.

Procurorul de statu. Epistola aru fi sa se cetesca pentru o deslucire mai buna a lucrului.

Presied: (câtra unu jude). Binevoiti a celi epistola.

Judele (cete-ce): „21 Maia (3 Iuniu) 1868, Paja! Marici au fostu eri séra intr'adeveru in parculu cerbiloru; eu insumi amu vedutu teii in care au taiatu cruci si mucurile de sngare, ce le au fumatu. Numai cinci urme au fostu indepartatu din drumu, in sa ventulu lu va fi impededatu de a audi ceva, eu cercai a merge: era tacere, si abia mi se simtiá umbletulu. Eri díse elu, ca au fostu la isvorulu celu micu si acolo s'aru fi potutu incrucisá. (Marici si George Radovanovici.) Deci sa vina si astádi, si vino si tu, spre a ve poté consultá despre cele urmatóre. Liubomir.“

Adresa suna: „Domnului Paulu Radovanovici.“

Procurorul de statu. Acésta epistola documentéza intentiuni asasinatóre si revolutionare.

Presied: (câtra acusat:) Este asiá?

Acusat: Da.

Presied: Mai ai ceva de a observá?

Acusat: Nimicu. Unu societariu e acol'a, care pórtá arme, face propuneru altora, eu dar nu sumu unu societariu, fiindca nu amu avutu nice arme, si nu amu sedusu nice ómeni.

Presied: Ce mai ai de a dice?

Acusat: A-si pune lui Marici o intrebare.

Presied: Unu acusatú nu póte pune altui acusatú intrebári, acésta li compete numai tribunalulu.

Acusatu: Bine.

Presied: Mai ai de a face vre-o observare?

Acusatu: Déca e asiá — atunci nu mai amu nice un'a. (Se duce la loculú seu.)

Dupa Tassa Ieremici, care nu spune nimic'a esentialu vine alu trei spre diecelea si celu de pre urma dintre acusatú, Sima Nenadovici la pe tractare; Elu e fratele principesei Persid'a consórtiei lui Alessandru. Acest'a e de 29 de ani are o fatia aristocratica fina, tresuri nobile si marcate. Liniscea sea pare a fi afectata, in sa din purtarea s'a intréga se cunoşce óre-care nobilitate. Se jóca cu lantiulu dela orologiulu seu, si mai adeseori haga manele in buzunariu. Asupra publiculu arunca privirele sale cu óre care curiositate.

Elu au fostu oficiaru in armata austriaca cuta in sa in anulu 1862 si de atunci traia fara o ocupatiune determinata.

Presied: Ce aveti de a aduce in contra parei?

Acust: Eu amu de a mai spune unele, desi ce a fostu mai esentialu amu descoperitu inaintea judelui investigatoriu.

Presied: Deci spuneti, ce aveti de a mai spune.

Acusat: Me rogu de a mi se ceti mai antaiu marturisirea facuta inaintea comisiunii, spre a-mi poté resfirá in minte, care puncte a-si avé de a mai ilustra.

Presied. (câtra secretariu.) Binevoiti a o ceti.

Secretariulu (cetesce): „In 23 Iuniu 1868 disereti, ca v'ati intielesu cu Paulu Radovanovici despre asasinarea principelui, mai tardiu tagaduit'o, de-si Paulu Radovanovici marturisesce a fi vorbitu a dese ori cu d-ta despre acésta, fiindu ca erai nemultiamitu cu principele, cá si elu; asemenea ti-au spusú apriatu: „ca principele se va omori in cas'a domnei Tomanya“. Mie nu mi-ao spusú Paulu nimic'a despre intentiuni asasinatóre, ci numai ca fierbe. Acésta mi-a spus'o câtra Pasci, eu priviui in sa aceste cuvinte cá o simpla flutare.“ „Ce intielegeti sub cuvintele: „cá in Romania?“ „Eu gândeamu, ca va constringe pre principe la abdicere, precum s'au intemplatú cu Cuz'a, d-ta mergeai a dese-ori la Paulu, precum si elu la d-ta, si acésta amicia, precum si preumblarea cea adesa inaintea casarmei demonstra participarea d-vóstra la complotu. De aceea e mai bine, cá sa spuneti intru câtu a-ti participatu?“

„Ce privesce conjuratiunea, eu nu amu sciutu nimic'a, ca o atare se fia in jocu. Despre visitele mele la Paulu m'amu dechiaratu dejá; la casarma amu fostu in septemán'a aceea cându s'au intemplatú omorulu fórté rarú. Din schimbarea fetiei se vede, ca d-ta d'abiá ai acceptatu asasinulu si ca planulu de revolutiune ti-au fostu bine cunoscutu.“

Eu credu a fi respunsu de ajunsu la punctele aceste; de a-si fi sciutu mai inainte ce-va despre omoru, atunci eu nu a-si fi remasu aici, unde starea mea, cá neamu a unei dinastii esilate din tíera aru poté fi amenintata, pre cându in Austria nu a-si avé de a me teme de nici unu atacu. „Unde a-ti fostu in séra aceea?“ A casa in societate cu dnii Stanojevici, Paulu Radovanovici si Mitricevici.“

„Cându ti-au spusú Paulu ca fierbe l'ati intrebatu ca cine ferbe si ce se ferbe?“ „Ba“

Secretariulu (cetesce cercetarea din 25 Iuniu): in lun'a lui Maiu a-ti voitú a merge in Bosni'a — in care cauza? Amu fostu la domnulu N. spre a-lu rugá de sucursulu seu spre scopulu revolutionárei Bosniei; elu díse:

„Bosni'a e cá o fata mare de maritatu, cine o cere acela o capeta, mie mi aru placea, cá Bosni'a se vine in mânilé unui Slavu tíera nu intra unui strainu.“

Eu ti respunseiu, ca noua ne lipsescu banii, si sa mai acceptemu in sa 14 dile poté ca nespriginesce regimulu.“ Elu díse in sa „regimulu nu voescé a intreprinde nimicú, de óre-ce nisuesce in sa dopa o desvoltare interna“. „Singuru a-ti mersu in Bosni'a?“

„Da. In anulu trecutú amu fostu acolo si me insciintiasemu, spre a nu suscitá vre-o suspiciune la comand'a turcesca.“

„Vorbit'ati cu Pasi'a despre politica?“ „Ba; ii descoperiui numai, ca me ducu la Sarajevo in afaceri particulare; amu vorbitu cu ajutoriulu unui dragomanu, nesciindu Pasi'a nici nemtiesce nici serbesce“. „Ce pasi a-ti fácutu spre a provocá o revolutiune?“ Eu me intieleseiu numai cu... si acestuia ii jacé numai banii mei la inim.“

„De ce a-ti voitú dara se intreprindeti o iérasí calatoriá in Bosni'a?“ „Fiindu ca m'amu fostu adresatu câtra domnulu N. N. care cunoşce bine locurile si are o influentia mare, si lu amu rugatu, se'mi stea intru ajutoriu cá câtu mai ingraba se'mi ajungu scopulu.“

„Ve ati rezervatu vre-unele din cele 15-20 revolvere cele ati cumperatu in Vien'a?“ „Nici unulu; cutiá au mersu nedesfacuta directu la loculú destinatú. Trei revolvere amu avutu acasa, unulu in sa mi sau furatu.“ „Aveti unu cutitu?“ „Unulu cerchesianu, care lau adusu tatalu meu din Rusi'a“. Purtatú revolvere la d-vóstra?“ „Bá, fara numai cându me ducu la vre-unu balu, si me rentorcu tardiu acasa.“

Presied: Asiá ati disu?

Acusat: Asiá.

Presied: Ce ati avea de a mai observá?

Acusat: Eu observu ca procurorul de statu nu au amiatitu, spre ce scopu mi'amu acuiratu resolverele, cari nu stau nici intro combinatiune cu catastrofa acést'a, de óre-ce acestea nici nu s'au trimesu aci. Asi avea de a-mai face unele observari la invinierea mea, de aceea me rogu sa mi se cetesca.

Procurorul de statu. Nu e de lipsa. Vin'a d-tale e dovedita si acést'a e destulu. D-ta te faci vinovatu de urmatórele momente: 1. Paulu, cá capulu complotulu, ve acusa prin aceea; dicendu, ca ii ati acordatu planurile lui. 2 D-ta in su'si admitti a fi avutu cu Paulu si George Radovanovici adeseori intalniri; acestia in sa suntú conjuratori principalii; si 3. ca nu de multu ati cumperatu arme.

Acusat: Cele 3 revolvere mi au remasu dela tatalu meu — eu nu amu avutu lipsa de a le cumperá. Cu Paulu traia mu in amicia, fiindca me aveamu bine cu elu.

Procurorul de statu. Eu remanu pre langa opiniunea mea — tribunalulu va face sentint'a dupa rezonamentulu seu.

Acusat: Desi nu me pricepu in cause procesuale in sa totusi vedu ca d-vóstra cu totu dé-ainsulu demonstrati ca a-si fi cumperatu arme — desi nu l'amu cumperatu pentru Serbi'a. Eu nu amu aprobatu nice propunerea lui Paulu, si de doua luni nu amu vorbitu cu elu nice vorba despre acésta. Eu in su'mi amu incrementu, cându intieleseiu catastrofa. (Publiculu da din capu si ride.)

Acumu se cetesce depusetiunile surugiului lui Paulu, care díce, ca de câte ori au dusu pe domnulu seu in decursulu lunei din urma la Topcider, totudéuns au aflatu pe Sima Nenadovici acolo. Bucatárs'a spune, ce Paulu Radovanovici erá fórté adeseori la Sima díu'a si nóptea, pana cátra 12 óre; câte odata veneiu si diminétra acasa. In fine se cetesce depusetiunea unui oficiaru, care sau preambatu cu Sima in 11 Iuniu; cându s'au publicatu omorulu. Sima sau facutu palidu in fatia si se perdú cu Vidoje, pe care lu afla la casarme.

Presiedintele anuntia, ca pronunsiarea sentintiel va fi luni in 29 Iuniu a. c. la 8 óre diminétra.

(Intr'acea dívarele spunu, ca in 16 ale lunei acestia se va mai continuá in sa pe tractarea finale.)

Inconoscintiare.

Subscribulu Consiliu administrativu alu **Bancei generale de asiguratiune reciproca**

„Transilvani'a.“

face prin acést'a cunoscutu, ca statutele societáti s'au aprobatu de câtra inaltulu Ministeriu reg. ung. de agricultura, industria si comerciú cu decretulu din 1 Iuniu 1868 Nr. 7649, ca prin urmare constituirea consiliulu administrativu e dusa in deplinire si ca in curendu va urmá provocarea de impartesire la fondulu de intemeiare in sensulu statutelorú.

Da conducatoru alu Directiunei generale (directoru generalu) s'a denumitu Domnulu **Adolf Worell.**

Locurile unde se potu face subscrieri la actiule fondulu de intemeiare, timpulu cu care va începe primirea de asiguratiuni, cum si activarea faptica a societáti, se voru face in deosebi cunoscute.

Sabiu, 14 Iuliu 1868

Franciscu Baron de Mylius, Camerariu c. r. Presiedinte.

Ioane Hannia, Protopopu Vice-presiedinte
Iosifu Baron Bedeus, Consiliariu de tribunalulu urbarialu Vice-presiedinte

Iosifu Wächter, Dr. de medicina
Daniilu Czekelius, ingineriu superioru
Enricu Schmidt, professoru
Iosifu Stoss, comerciantu
Gubielmu Brukner, advocatu provincialu.
Ioane de Bechy, advocatu provincialu.
Ioane Brote, proprietariu
I. P. Kabdebo, banchieriu
Iosifu Kovács, consiliariu de comptabilitate.
Gustavu Kopp, sen toru Magistratualu.
Iacobu Pologa, Consiliariu de curte in pensiuone.
Daniilu Meltzer jun. proprietariu.

Victoru Sil advocatu secretariulu Consiliulu administrativu.